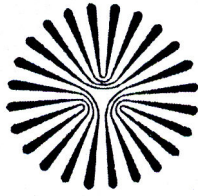

صلاة الاضلاع

دانشگاه پیام نور

مرکز شیراز

پایان نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد

رشته: زبان و ادبیات فارسی

گروه ادبیات و علوم انسانی

عنوان پایان نامه:

بررسی فرهنگ مردم و ادبیات عامه در آثار سیمین دانشور،

احمد محمود و منیرو روانی پور

استاد راهنما:

دکتر سیدمهدی خیراندیش

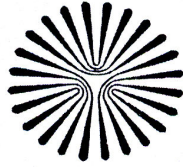
استاد مشاور:

دکتر احمد طحان

نگارش:

پروین حیدری

شهریور ۱۳۸۹

دانشگاه پیام نور

بسمه تعالی

تصویب پایان نامه

پایان نامه تحت عنوان

بررسی فرهنگ مردم و ادبیات عامه در آثار سیمین دانشور، احمد محمود و منیر و روانی پور

که توسط پروین حیدری در مرکز شیراز تهیه و به هیأت داوران ارائه گردیده است، مورد تأیید می باشد.

درجه ارزشیابی: عالی

نمره: ۱۹/۷۵

تاریخ دفاع: ۱۳۸۹/۶/۱۸

اعضاء هیأت داوران:

امضاء	مرتبه علمی	هیأت داوران	نام و نام خانوادگی
	استادیار	استاد راهنما	۱- دکتر سید مهدی خیراندیش
	استادیار	استاد مشاور	۲- دکتر احمد طحان
	استادیار	استاد داور	۳- دکتر نجمه درّی
	استادیار	نماینده تحصیلات تکمیلی	۴- دکتر لیلا امینی لاری

سپاسگزاری:

با حمد و سپاس خداوند متعال، از زحمات و راهنمایی‌های بی دریغ استاد راهنمای گرامی، جناب آقای دکتر سید مهدی خیراندیش و جناب آقای دکتر طحان که با مشاوره ایشان این پژوهش به پایان رسید و همچنین از داوران محترم، نهایت تشکر و قدردانی را دارم.

چکیده

فرهنگ مردم از مضامین مهم آثار سه تن از نویسندگان اقلیم جنوب ایران یعنی «سیمین دانشور» ، «احمد محمود» و «منیرو راونی پور» است ، «سیمین دانشور» متولد شیراز است و توجه خاصی به «فرهنگ مردم» دارد به طوری که نام برخی آثارش مانند «سَووشون» و «بَخت گُشایی» بر گرفته از عناصر فرهنگ مردم است او علاوه بر آنکه به فرهنگ مردم جنوب ایران هم توجه دارد، به فرهنگ مردم دیگر مناطق ایران هم پرداخته است و تا حدودی می توان از لابه لای آثارش بسیاری از آداب و رسوم مردم ایران را دریافت و در مواردی هم این فرهنگ را به خدمت اندیشه های سیاسی - اجتماعی خویش در آورده است.

«احمد محمود» در اهواز به دنیا آمده است و به دلیل به کارگیری خاص لهجه ی خوزستانی در داستان هایش، وی را نویسنده یی صاحب سبک معرفی می کنند. او توجه خاصی به ضرب المثل ها و اصطلاحات عامیانه دارد ولی مهم ترین اثرش در زمینه فرهنگ مردم «درخت انجیر معابد» است که در آن به تحلیل رابطه ی مردم با این فرهنگ می پردازد.

«منیرو راونی پور» متولد جفره بوشهر و از نویسندگان بعد از انقلاب اسلامی ایران است او در بخشی از آثارش که حاصل دوره ی اول نویسندگی او هستند فرهنگ مردم دور افتاده ی جنوب به ویژه باورهای اسرار آمیز و افسانه های منطقه بوشهر را با دیدگاه خاص و زاویه ی دید مناسب بیان می کند.

علايم اختصاری که در پایان نامه از آنها استفاده شده است:

a = ا و ع

e = ا

o = ا

\bar{a} = آ

u = او

i = ای

b = ب

p = پ

t = ت - ط

S = ث - س - ص

j = ج

\check{c} = چ

h = ح - ه

X = خ

d = د

r = ر

Z = ذ - ز - ض - ظ

\check{Z} = ژ

\check{S} = ش

q = غ - ق

f = ف

k = ک

g = گ

L = ل

m = م

n = ن

y = ی

W و V = و

توضیح: به عنوان تشدید از تکرار حروف استفاده شده است.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات

- ۱-۱. مقدمه ۲
- ۲-۱. بیان مسأله ۷
- ۳-۱. سابقه و ضرورت انجام تحقیق ۸
- ۴-۱. اهداف تحقیق ۸
- ۵-۱. روش انجام تحقیق ۹

فصل دوم: فرهنگ مردم

- ۱-۲. تعریف فرهنگ ۱۱
- ۲-۲. فرهنگ عامه (فولکور) ۱۳
- ۳-۲. اهمیت توجه به فرهنگ مردم ۱۵
- ۴-۲. جایگاه و تأثیر فرهنگ مردم و ادبیات عامیانه در زندگی ایرانیان ۱۷
- ۵-۲. بنیان گذران پژوهش در «فرهنگ» مردم ایران ۱۹
- ۶-۲. تقسیم بندی مولفه های فرهنگ مردم از دیدگاه صادق هدایت ۲۱

فصل سوم: داستان و داستان نویسی در ایران

- ۱-۳. تعریف داستان ۲۵
- ۲-۳. انواع ادبیات داستانی (داستان) ۲۷
- ۳-۳. پیشینه داستان نویسی در ایران ۲۹
- ۴-۳. ویژگی های قصه های قدیمی و برخی تفاوت های آن با داستان های امروزی ۳۰
- ۵-۳. شکل گیری ادبیات داستانی جدید ایران ۳۱

۳-۶. داستان نویسانی که به ادبیات عامه توجه خاص داشتند..... ۳۳

۳-۷. مکتب داستان نویسی جنوب..... ۳۴

فصل چهارم: زندگی نامه و آثار سیمین دانشور، احمد محمود و منیرو روانی پور

۴-۱. زندگی نامه و آثار سیمین دانشور..... ۴۳

۴-۱-۱. زندگی نامه ۴۳

۴-۱-۲. مجموعه آثار دانشور..... ۴۴

۴-۱-۳. مضامین و ویژگی های نویسندگی دانشور ۴۴

۴-۱-۴. خلاصه آثار مورد بررسی سیمین دانشور..... ۴۸

۴-۲. زندگی نامه و آثار احمد محمود ۵۷

۴-۲-۱. زندگی نامه ۵۸

۴-۲-۲. آثار احمد محمود ۵۸

۴-۲-۳. مضامین و ویژگی های نویسندگی احمد محمود ۵۹

۴-۲-۴. خلاصه آثار مورد بررسی احمد محمود ۶۳

۴-۳. زندگی نامه و آثار منیرو روانی پور ۷۳

۴-۳-۱. زندگی نامه ۷۳

۴-۳-۲. آثار منیرو روانی پور ۷۴

۴-۳-۳. مضامین و ویژگی های نویسندگی منیرو روانی پور ۷۵

۴-۳-۴. خلاصه آثار مورد بررسی منیرو روانی پور ۷۸

فصل پنجم: بررسی فرهنگ مردم در آثار سیمین دانشور، احمد محمود و منیرو روانی پور

۵-۱. استفاده هنرمندانه و هدف مند نویسندگان مذکور از فرهنگ مردم و اظهار ۹۶

نظر این نویسندگان درباره فرهنگ مردم

- ۲-۵. زندگی مادی عامه ۱۲۹
- ۱-۲-۵. پوشش ۱۲۹
- ۲-۲-۵. خوراک ۱۳۶
- ۳-۲-۵. وسایل معیشتی و برخی اصطلاحات مربوط به شغل های سنتی ۱۳۹
- ۴-۲-۵. شکل و نام راه و ساختمان ها و اجزای آنها ۱۴۵
- ۵-۲-۵. اصطلاحات و ضرب المثل هایی که در زندگی مادی عوام مورد استفاده است ۱۵۱
- ۶-۲-۵. مشاغل و ارتباط آن ها با باورها و ضرب المثل های عامه ۱۶۰
- ۳-۵. زندگی معنوی ۱۶۵
- ۱-۳-۵. هنر شناسی عامه ۱۶۵
- ۱-۱-۳-۵. هنرهای زیبای عامه ۱۶۵
- ۱-۱-۱-۳-۵. صنایع دستی ۱۶۵
- ۲-۱-۱-۳-۵. حرکت های هنری و نمایشی ۱۷۲
- ۲-۱-۳-۵. زبان و ادبیات عامیانه ۱۸۵
- ۱-۲-۱-۳-۵. زبان بومی و محلی مورد استفاده در آثار مورد بررسی ۱۸۷
- ۲-۲-۱-۳-۵. ترانه های عامیانه در آثار مورد بررسی ۲۱۲
- ۳-۲-۱-۳-۵. قصه های عامیانه و افسانه ها در آثار مورد بررسی ۲۲۵
- ۴-۲-۱-۳-۵. ضرب المثل ها و کنایات عامیانه ۲۳۴
- ۵-۲-۱-۳-۵. لغات و اصطلاحات عامیانه ۳۱۲
- ۲-۳-۵. حکمت عامیانه ۳۶۶
- ۱-۲-۳-۵. فلسفه و باور عوام در مورد خدا، خلقت، روح و شیطان و خواب و زندگی پس از مرگ ۳۶۶
- ۲-۲-۳-۵. موجودات افسانه یی و اساطیری ۳۸۱
- ۳-۳-۵. دانش عوام ۴۰۷

- ۴۰۷..... ۱-۳-۳-۵. گاه شماری و نجوم
- ۴۰۷..... ۱-۱-۳-۳-۵. جشن ها و آیین های مرتبط با گاه شماری
- ۴۱۵..... ۲-۱-۳-۳-۵. اعتقاد و دانش مردم در مورد اعداد
- ۴۱۷..... ۳-۱-۳-۳-۵. علم عامه در مورد ستارگان
- ۴۲۰..... ۲-۳-۳-۵. واحدهای اندازه گیری عامه
- ۴۲۱..... ۳-۳-۳-۵. هواشناسی عامه
- ۴۲۴..... ۴-۳-۳-۵. استفاده از مهره ها و سنگ ها
- ۴۲۶..... ۵-۳-۳-۵. علم عامه در مورد جانوران
- ۴۳۱..... ۶-۳-۳-۵. علم عامه درباره تاریخ و شخصیت‌های تاریخی
- ۴۳۳..... ۴-۳-۵. زندگی اسرار آمیز
- ۴۳۳..... ۱-۴-۳-۵. سحر و جادو و دعا
- ۴۵۲..... ۲-۴-۳-۵. نذر
- ۴۵۹..... ۳-۴-۳-۵. مراسم اسرار آمیز
- ۴-۴-۳-۵. چند باور پراکنده اسرار آمیز و تفائل و تطییر و خوش یمن و بد یمن دانستن برخی چیزها
- ۴۷۰.....
- ۴۷۷..... ۵-۴-۳-۵. کتابهایی که عوام در زمینه زندگی اسرار آمیز می خوانند
- ۴۷۹..... ۴-۵. زندگی اجتماعی عامه
- ۴۷۹..... ۱-۴-۵. اهمیت تشکیل خانواده و تولید نسل
- ۴۸۳..... ۲-۴-۵. جایگاه زن و مرد در جامعه براساس برخی اصطلاحات و آداب و رسوم عامیانه
- ۴۸۸..... ۳-۴-۵. زندگی نوزادی و کودکی
- ۴۹۱..... ۴-۴-۵. بازی ها
- ۴۹۵..... ۵-۴-۵. ارتباط افراد جامعه با یک دیگر براساس باورها و ضرب المثل ها و کنایات عامیانه
- ۵۰۰..... ۶-۴-۵. مراسم ازدواج

۵-۴-۷. مراسم مرگ	۵۰۶
۵-۴-۸. انعکاس روحیه ی اجتماعی در برخی ضرب المثل ها و کنایات	۵۱۸
۵-۵. مذهب عوام	۵۲۲
۵-۵-۱. علی، حسین و ابوالفضل و سبحه و صلوات بر سر زبان ها و شمایل معصومین بر دیوارها	۵۲۷
۵-۵-۲. زیارت گاه ها	۵۳۳
۵-۵-۳. حوادث کربلا و فرهنگ مردم	۵۴۹
۵-۵-۴. استفاده از آیاتو احادیث به منظور خاصو نمازهایی مخصوص به نیت برآورده شدن حاجات	۵۵۵

فصل ششم: نتیجه گیری

نتیجه گیری	۵۶۳
منابع و مأخذ	۵۷۳

فصل اول: کلیات

۱. کلیات

۱-۱. مقدمه

امروزه آن چه حاصل اندیشه بشر در طول حیات انسانی است، نام فرهنگ گرفته و در قالب ها و شکل های گوناگون رخ نموده است. این فرهنگ به مثل مانند درختی است که ریشه ی آن را اندیشه و احساس انسان غارنشین در مواجهه با عوامل طبیعی و حوادث مختلف بر زمین نیاز نشانند و آبیاری کرد و به مرور شاخه ها و برگ ها و میوه های متعددی از آن سربرزد و گاه شاخه ای یا دانه ای از آن شرق تا غرب زمین را بر اثر نسیم ملایم بازرگانی یا طوفان بنیان کن جنگ ها و ... سیر کرد و درخت های متعددی به وجود آورد که نام های مختلف جادو، علم، ادب، هنر و ... گرفت و گاه ثمره ی این درختان چنان شیرین بود که «قند پارسی» نام گرفت و به شیرینی شهره ی عالم شد و گاه ثمره ای زهرآلود چون خرافه یا بمب اتم به بار آورد.

آن چه که امروزه در ایران نام «فرهنگ عامه» گرفته است خود درختی پهناور و کهن است، که میوه ها و شاخه های متعدد و چند هزار ساله دارد، اما این درخت مشکلیش این بود که چون باغبان مهربان و دلسوزی نداشت، هرس نشده بود، شاخه هایش نامنظم بود، میوه هایش علی رغم شیرینی افسانه ای و قصه وار و ترانه گونه اش شناسنامه دار نشده بود و هر قافله ای که زیر آن، بار می انداخت، چیزی به آن می افزود یا چیزی از آن به یغما می برد گاه طلسم های جادویی این قافله ها بر شاخه های این درخت باقی می ماند و گاه شیطانی میوه هایش را به سم خرافه می آلودند تا به سبب مریض شدن خورندگان به بازار سیاه خود رونق ببخشند و این درخت از آغاز حیات ایرانی دوید و دوید تا به قرن بیستم رسید قرن کشمکش های فلسفی و بحث بر سر بودن ها و

نبودن ها، قرن شوک و مات و مبهوت شدن روح پرطمأنینه و آرام ایرانی در برابر رشد سریع درخت فرهنگ همسایه گان شرق و غرب که «تمدن» نوین نام گرفته و شاخه های زاید آن به سوی ایران و ایرانی هجوم آورده بود و این ایرانی که می دانست دیگر شمشیر و تبرش پاسخگوی این شاخه های زاید نیست و فکر می کرد قدرت پیوند زدن این شاخه ها را با درخت فرهنگ خود ندارد در حیرت بود که چه کند؟

و متفکرانش که فکر می کردند حتماً ثمره ی خواب آلود درخت چند هزار ساله را خورده و زیر آن به خواب رفته بوده اند و در نتیجه سیر سریع تحول فرهنگ را ندیده اند و از قافله تمدن جدید عقب مانده اند، عصبانی از این خواب غفلت خویش، همه ندانم کاری ها و سستی های خود را به گردن این درخت انداخته بودند و رو به شاخه های زاید درخت همسایه آورده، پشت به این درخت چند هزار ساله کرده و چون کودکی عصبانی به آن لگد می زدند و شعار می دادند که همه ی عقب ماندگی ها و بدبختی ها از این درخت است که خرافه است و دیگر مشکل گشا نیست و هیچ کاربردی ندارد و در سایه افسانه هایش نباید استراحت کرد و در این هیاهو و برهوت برهنگی، مرغ آمینش دیگر رفع حاجت نمی کند و تمام نمایش و جلوه گری اش مسخره است و رنگی از خرافه دارد و وقتی پادشاه چنین نظر دهد، عامه چه می توانند کرد جز «النَّاسُ عَلَى دِينِ مُلُوكِهِمْ»؟ پس همه ی نگاه ها به سوی درخت همسایه رفت و گاه حتی شاخه های زرینی از درخت چند هزار ساله را قطع کردند و به همسایه گان یغماگر دادند تا آن ها دانه ای چند ولو پوسیده و پس زده ی خودشان را از شاخه های زاید به سوی این عقب ماندگان قافله ی تمدن بیندازند تا در این میان یکی که گویی به خواب غفلت نرفته بود و «بوف کور»ش در این برهوت سردرگمی و خواب آلودگی چون خروس مبارک سحری می خواند و عده یی را بیدار می کرد این بار قلم را طور دیگری چرخاند و شروع کرد به غبار از روی این درخت فرهنگ شستن و از لابه لای خارهای روزگار میوه های ولو نیمه پوسیده و گاه پنهان را شناسنامه دار کردن و میوه های فاسد و مسموم را شناساندن و عده ای را به پیروی از خود وادار کردن و نام این درخت را «فرهنگ عامه» یا «فرهنگ مردم» در برابر «فولکلور» درخت همسایه نهاد و عده یی که به پیروی از او در قالبی ادبی و نو به نام ادبیات

داستانی قلم می زدند، ادبیات داستانی را عرصه‌ی مناسبی برای کاشتن درخت فرهنگ عامه و کنش‌ها و واکنش‌های مردم در تعامل با این درخت یافتند و البته اصل وارد کردن درخت فرهنگ عامه‌ی مردم به عرصه‌ی ادبیات کار جدیدی نیست و بودند شاعرانی چون «فردوسی» بزرگ یا «خاقانی» که یلان را با جادو پزشکی درمان کنند یا شعرشان را به مهره‌ی مار تزئین کنند تا «ساحر شعرا» نام بگیرند و به طور کلی ادیبان این رسالت را داشتند که بخشی از باورها، آیین‌ها، آداب، دانش‌ها و ضرب‌المثل‌های مردم و ... را در آثارشان ثبت کنند و در یک جمله می‌توان گفت روح جمعی یک ملت در آثار ادبی و هنری آن ملت پراکنده شده است و همین موضوع تعهد هنرمند نسبت به فرهنگ و ملت خود را نشان می‌دهد و این روح جمعی که مادر تمام باورها، اندیشه‌ها، آداب و سلوک و آیین‌ها است و در طول تاریخ رنگ‌های مختلف پذیرفته و جامه‌های گوناگون بر تن کرده است، در نوع ادبی دیگر به نام قصه‌های عامیانه که به عنوان یکی از زیربنای ادبیات داستانی امروز محسوب می‌شود، به خوبی قابل ردیابی است، اما ادبیات داستانی این قرن در این زمینه اهمیت خاصی دارد، زیرا داستان این قرن برگرفته از زندگی و بطن جامعه است و یک رکن اصلی و عنصر مهم در داستان نویسی معاصر ایران، انسان است و رفتار او و رفتار انسان منفک از فرهنگ عامه و گستردگی فراوان قلمرو این نوع فرهنگ که در تمام ابعاد زندگی انسان دیده می‌شود، نیست و یک نویسنده حتی اگر هدفش خلق یک اثر فلسفی یا سیاسی یا روان‌شناسانه باشد چون یک رکن نویسندگی اش انسان است و زندگی او، ناخودآگاه فرهنگ عامه آنان را هم وارد دنیای کتابش می‌کند، پس ادبیات داستانی می‌تواند از ابزار شناخت مشخصه‌های روحی یک ملت باشد، اما مسأله این است که داستان نویسی ایرانی در قرن بیستم زمانی به اوج رسید که بحث بر سر ریشه‌کن کردن و باقی گذاشتن و حفظ کردن فرهنگ مردم در این کشور مطرح بود و عده‌یی به نام خرافی دانستن این نوع فرهنگ به تبلیغ برای ریشه‌کنی آن می‌پرداختند که نمونه‌ی آن تعطیل شدن تعزیه در زمان رضاشاه بود و عده‌یی مثل صادق هدایت به جمع‌آوری و حفظ و بررسی این نوع فرهنگ می‌پرداختند و ادبیات داستانی در این کشمکش عرصه‌یی برای وارد کردن تعمدی فرهنگ مردم به دنیای داستان بود و نویسندگان صاحب‌نام با دیدگاه‌ها و مشرب‌های فکری مختلف به این کار

مبادرت کرده بودند، عده‌یی به خاطر دلبستگی به فرهنگ بومی و منطقه‌ای خود سعی در حفظ آن فرهنگ در قالب داستان داشتند و عده‌یی با استفاده از طرح فرهنگ مردم در آثارشان دیدگاه اجتماعی و سیاسی خود را به صورت غیر مستقیم بیان می‌کردند، بنابراین اگر بسامد ضرب المثل‌های عامیانه‌ی مادی در آثار یک نویسنده یا چند نویسنده بالا رفته بود، نمی‌توان نظر داد که دغدغه‌ی ایرانیان معاصر اقتصاد و معیشت بوده است، یا اگر آیین‌ها و مراسم غمگین در آثار چند نویسنده بالا بود، نمی‌توان استنباط کرد که مردم ایران در این قرن روحی افسرده و غمگین داشته‌اند بلکه باید با توجه به دیدگاه فکری و مسلک نویسنده، چنین مواردی را در کنار مسایل سیاسی و اجتماعی ثبت شده در آثار تاریخی و اجتماعی قرار داد و سپس نتیجه‌گیری کرد.

و اهمیت دیگر ادبیات داستانی از این نظر این است که این آثار عرصه‌ی کشمکش و آمیختگی فرهنگ نوین که تمدن صنعتی نام گرفته است با «فرهنگ عامه» یا «فولکلور» و برخورد شخصیت‌های مختلف با این هر دو فرهنگ و تأثیر آن بر زندگی انسان‌های مختلف در مکان‌های مختلف است، پس زمان، مکان و شخصیت در این مورد از اهمیت فراوانی برخوردار است.

پیشگامان وارد کردن مؤلفه‌های فرهنگ مردم در ادبیات داستانی نوین در ایران محمدعلی جمال‌زاده، صادق هدایت و بزرگ علوی بودند و اوج این کار در آثار صادق چوبک است و سه نویسنده‌ی مورد تحقیق یعنی سیمین دانشور، احمد محمود و منیرو روانی پور از اقلیم جنوب ایران در این مورد از اهمیت فراوانی برخوردارند.

در این پژوهش که، بررسی فرهنگ مردم در آثار سه تن از نویسندگان اقلیم جنوب ایران یعنی سیمین دانشور، احمد محمود و منیرو روانی پور است، در یک فصل به تعریف فرهنگ و فرهنگ مردم که برخی آن را معادل «فولکلور» اروپایی وضع کرده‌اند، از دیدگاه اندیشه‌مندان ادیب و جامعه‌شناس و سابقه‌ی این موضوع در ایران و جایگاه فرهنگ مردم یا فرهنگ عامه در زندگی ایرانیان پرداخته می‌شود و در فصلی دیگر تعریف داستان و سیر داستان نویسی و شکل‌گیری ادبیات داستانی معاصر آورده شده و در فصل چهارم زندگی‌نامه و ویژگی‌های نویسندگی این سه نویسنده و خلاصه‌ی آثار داستانی مورد مطالعه در این پژوهش، همراه با تحلیل خاص صاحب‌نظران با

تحلیلی اندک که به ذهن می‌رسید، بیان شده، و در فصل اصلی پژوهش ابتدا در بخشی جداگانه به نحوه استفاده‌ی کلی و هدفمند و هنرمندانه‌ی این نویسندگان از فرهنگ مردم در آثارشان و نظرات خاص آن‌ها در مورد فرهنگ مردم که در لابه‌لای آثارشان وجود دارد، اختصاص یافته است و سپس با اندکی تغییر طبق روش و الگوی پژوهشی ارائه شده توسط صادق هدایت در عرصه‌ی فرهنگ مردم، مؤلفه‌ها و شاخصه‌های یافته شده در آثار مورد بررسی در چهار بخش زندگی مادی، زندگی معنوی، زندگی اجتماعی و مذهب عوام قرار گرفته که خود زندگی معنوی شامل هنر شناسی (هنرهای عامیانه و زبان و ادبیات عامه)، دانش‌های عامیانه، حکمت‌های عوام و زندگی اسرار آمیز است و هر بخشی هم خود به زیر شاخه‌های مختلف تقسیم می‌شود که ابتدا در مورد خود آن موضوع و جایگاه آن در نزد ایرانیان توضیحی داده می‌شود و سپس مولفه‌هایی از فرهنگ مردم که در آثار این نویسندگان آمده و مربوط به این موضوع است به عنوان شاهد مثال به ترتیب اولویت نویسندگان یعنی دانشور، محمود و روانی پور آورده شده است و هر جا که تحلیل یا توضیح خاصی بر طبق سؤالات تحقیق ایجاب کند همان جا توضیحی آمده است. که در این روش خود به خود تفاوت‌ها و شباهت‌های انعکاس فرهنگ مردم در آثار این نویسندگان آشکار می‌شود و نحوه‌ی نوشتن طوری است که بتوان سیر جابه‌جایی و تحول همین فرهنگ مردم با فرهنگ شفاهی دیگری که محصول تمدن نوین است، نمایان شود. در این پژوهش تمام مولفه‌های فرهنگ مردم به جز درمان‌های عامیانه که پیوستگی خاصی با گیاه‌شناسی دارد مورد مطالعه است و هم‌چنین در مورد مکان‌های خاص جغرافیایی به اندک توضیحی بسنده شده است یا به خاطر مشهور بودن مکان ضرورتی برای توضیح احساس نشده است، و لازم به توضیح است که موارد بسیار شایع و آشکار مخصوصاً در ضرب‌المثل‌ها که توضیحی جز همان چه در زبان مردم است نداشته‌اند در این پایان‌نامه هم برای توضیح آن‌ها به همان فرهنگ شفاهی اکتفا شده است و البته گستردگی موضوع به طور حتم از قلم افتادن مؤلفه‌هایی را در پی داشته است ولی تمام سعی بر این بوده است که هیچ موضوع کوچکی هم از چشم نیفتد. با وجود تلاش فراوان اعتراف می‌شود که شناخت عمیقی از آثار منیر و روانی پور به خاطر عدم آشنایی کامل از افسانه‌ها و باورهای مردم بوشهر حاصل نشده است.

۱-۲. بیان مسأله

پس از مطرح شدن عنوانی به نام «فولکلور» توسط اروپاییان و معادل قرار دادن آن با فرهنگ مردم یا فرهنگ عامه در ایران و اطلاق آن به بخشی از فرهنگ که به صورت شفاهی و غیر مدون در بین مردم رایج بود و عمر طولانی داشت و بیم آن می رفت که در رویا رویی با فرهنگ و تمدن نوین و اغلب وارداتی از بین برود، عده یی از تحصیل کردگان و پژوهشگران را به تکاپو وا داشت که ضمن جمع آوری و مدون کردن این نوع فرهنگ بر ضرورت حفظ و بررسی آن و بیان سود و زیان و تأثیری که بر زندگی مردم دارد، تأکید کنند که در رأس این پژوهشگران «صادق هدایت» بود و موضوع حفظ و بررسی فرهنگ مردم به حیطه ی ادبیات داستانی که خود قالبی نوپا و در حال شکل گیری بود، هم با توصیه «جمال زاده» و پیشگامی «هدایت» راه یافت و اندکی بعد که ادبیات داستانی بافت محکم تری یافت، فرهنگ مردم هم در آن جلوه گری بیشتری پیدا کرد و پیشگامان وارد کردن فرهنگ مردم به ادبیات داستانی «جمال زاده»، «صادق هدایت» و «بزرگ علوی» بودند و در آثار کسانی مثل «صادق چوبک» به اوج خود رسید و آثار سه نویسنده ی مورد تحقیق یعنی «سیمین دانشور»، «احمد محمود» و «منیرو روانی پور» هم مشحون از فرهنگ عامه، خاصه فرهنگ مردم اقلیم جنوب ایران است که به این طریق هم خوانندگان با فرهنگ مردم این منطقه آشنایی بیشتری می یابند و هم با توجه به خصوصیات متفاوت نویسندگان، این فرهنگ، جلوه گری و کاربرد متفاوت و گاه متشابهی در آثارشان می یابد.

در این راستا پرسش هایی مطرح می شود که این پایان نامه در پی پاسخ به آن ها است و در ادامه پژوهش امید است به پرسش های مطرح شده پاسخ داده شود:

۱. فرهنگ و اختصاصاً فرهنگ مردم چیست؟
۲. فرهنگ مردم چه جایگاهی در زندگی ایرانیان دارد؟
۳. «سیمین دانشور»، «احمد محمود» و «منیرو روانی پور»، در ادبیات داستانی معاصر چه جایگاهی دارند؟

۴. فرهنگ مردم چه جایگاهی در آثار مورد بررسی این سه نویسنده دارد؟ آیا آنان در انعکاس فرهنگ مردم در آثارشان تعمّد داشته اند؟ آیا با شناختی عمیق از جامعه و آگاهی دقیق از فرهنگ مردم به انعکاس آن در آثارشان پرداخته اند یا صرفاً یک راوی بوده اند که گویی خود هم اطلاعی از ریشه و اصل آن فرهنگ نداشته اند و فقط براساس شنیده ها به آن اشاره می کرده اند؟ آیا شخصیت نویسنده در چگونگی انعکاس این نوع فرهنگ دخیل بوده است؟ آیا این نویسندگان نسبت به بیان پاره یی از فرهنگ مردم متعهد بوده اند؟ آیا در بیان این فرهنگ راه افراط را پیموده اند؟ آیا فرهنگ مردم را وسیله یی برای بیان اندیشه های سیاسی - اجتماعی خود قرار داده اند یا صرفاً راوی بی طرفی بوده اند؟ آیا این نویسندگانی به رسالت هنری خود در بیان فرهنگ واقعی زمان خود هم فکر کرده اند، یا توجه به فرهنگ عامه مانعی در این راه بوده است؟

۵. فرهنگ مردم انعکاس یافته در جامعه داستانی به صورت فرضی بیانگر چه ویژگی از جامعه

ی واقعی است؟

۳-۱. سابقه و ضرورت انجام تحقیق

تاکنون در مورد تحلیل و بررسی آثار این نویسندگان، از دیدگاه های مختلف، آثار فراوانی منتشر شده است که به طور حتم شامل بررسی پاره یی از فرهنگ مردم انعکاس یافته در آثار این نویسندگان هم می شده است، اما تحقیقی مستقل با چنین دیدگاهی در مورد این سه نویسنده تاکنون انجام نشده است و از این نظر، جهت شناخت آثار این سه نویسنده و دیدگاه آن ها در مورد فرهنگ مردم، نیاز به چنین تحقیقی احساس می شود.

۴-۱. اهداف تحقیق

هدف از این تحقیق معرفی و شناساندن فرهنگ مردم انعکاس یافته در آثار این سه نویسنده و چگونگی این انعکاس با توجه به تفاوت های شخصیتی، فکری و هنری این نویسندگان به

دانشجویان و محققان و به ویژه دانشجویان ادبیات فارسی است و می تواند مورد استفاده ی پژوهشگران و علاقه مندان به فرهنگ مردم نیز قرار گیرد.

۱-۵. روش انجام تحقیق

روش تحقیق در این پایان نامه روش کتابخانه یی است، بدین گونه که ابتدا در مورد فرهنگ مردم و ادبیات داستانی، اطلاعاتی تهیه گردیده و سپس منابعی که به معرفی این سه نویسنده و تحلیل آثار آن ها پرداخته اند مورد مطالعه قرار گرفته و فیش برداری شده است و این فیش ها به ترتیب اهمیت موضوع تنظیم و تدوین گشته است و در فصلی دیگر اهم آثار این نویسندگان به دقت مطالعه شده و مؤلفه ها و شاخصه های مورد نظر از این آثار استخراج و تجزیه و تحلیل شده است. که ضرورت بازخوانی دوباره آثاری در مورد فرهنگ مردم را هم در پی داشته است و علاوه بر روش کتابخانه یی ضرورتاً و به ندرت از روش تحقیق میدانی و اینترنت هم استفاده شده است.